

ПЕДАГОГІКА

УДК 373.5.016:811.111:004

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-1-29>

Еліна АНАНЬЯН,
orcid.org/0000-0002-2903-4189
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри германської та слов'янської філології
Донбаського державного педагогічного університету
(Слов'янськ, Донецька область, Україна) *elina_ananyan@ukr.net*

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІНФОГРАФІКИ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті досліджено дидактичні можливості інфографіки на уроці англійської мови. Автор статті змістовно обґрунтовує такі переваги використання інфографіки як можливість пригадати важливу інформацію; навести на думку; структурувати виклад матеріалу; виділити найголовніше; узагальнити та підбити підсумки; повідомити про зміст подій у компактній формі; встановити пов'язані між собою факти; потенціал ілюструвати та візуалізувати; слугувати опорою практичних дій тощо. Вивчаючи доцільність інфографіки у контексті освіти, автор наголошує на її ролі як одного з ефективних методичних інструментів, що дозволяє забезпечити інтенсифікацію навчання, активізувати пізнавальну діяльність, сформувати та розвинути критичне і візуальне мислення. Визначено, що графічний органайзер може бути представлений різними форматами. У статті вивчено можливі форми подачі інформації через візуалізацію мислення під час навчання іноземної мови; розкрито функціональні можливості таких графічних органайзерів як Mind Map, Clock Diagram, T-Chart, Y-Chart, Venn Diagram, KWHL Chart, Decision-Making Chart, Fishbone Diagram, Compare and Contrast Matrix, PMI Chart; представлено такі платформи інформаційного дизайну як XMind, Canva, Draw.io, PicCollage, Powtoon, Explain Everything, Drawonte, Wikiwall, RealtimeBoard, Conceptboard та Jamboard. Встановлено, що інфографіка уможливорює підтримку та реалізацію успішного формування в учнів ініціативної комунікативної компетентності. Доведено, що графічні органайзери допомагають проводити мозковий штурм для генерування ідей, які будуть використані при написанні есе; активно та творчо розв'язувати комунікативні задачі; опанувати граматичним матеріалом; проводити словникову роботу; брати участь у дискусіях за запропонованою темою; аналізувати тексти; оперативно оцінити власний успіх у навчанні за опанованою темою тощо. У статті акцентовано результати використання інфографіки в процесі навчання іноземної мови: розвиток критичного мислення; формування бажання та здатності самостійно вчитися; опанування ініціативної комунікативної компетентності; реалізацію загальнонавчальних умінь, пов'язаних зі сприйняттям, переробкою та обміном інформацією; покращення всіх видів пам'яті (короткочасної, довготривалої, образної, зорової); оптимізацію процесу навчання; формування організаційних умінь тощо.

Ключові слова: інфографіка, візуалізація, графічний органайзер, критичне і візуальне мислення, ініціативна комунікативна компетентність.

Elina ANANYAN,
orcid.org/0000-0002-2903-4189
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Germanic and Slavonic Philology
Donbas State Pedagogical University
(Slaviansk, Donetsk region, Ukraine) *elina_ananyan@ukr.net*

DIDACTIC POTENTIALITY OF INFOGRAPHICS AT THE ENGLISH LANGUAGE LESSON

In the article the didactic potentiality of infographics at the English language lesson is studied. The author of the article meaningfully grounds such advantages of using infographics as an opportunity to recall important information; to bring to mind; to structure the presentation of the material; to highlight the most important data; to summarize and sum up; to inform about the content of events in a compact form; to establish related facts; the potential to illustrate and visualize; to serve as a pattern-plan for practical actions, etc. While studying the expediency of infographics in the context of education, the author emphasizes its role as one of the effective methodical tools that allows for intensification of learning, activates cognitive activity, forms and develops critical and visual thinking. It is determined that the graphic organizer can be presented in different formats. In the article possible forms of presenting information through the visualization of thinking in the process of foreign language learning are examined; the functional potentialities of such graphic organizers as

Mind Map, Clock Diagram, T-Chart, Y-Chart, Venn Diagram, KWHL Chart, Decision-Making Chart, Fishbone Diagram, Compare and Contrast Matrix, PMI Chart are revealed; such information design platforms as XMind, Canva, Draw.io, PicCollage, Powtoon, Explain Everything, Drawonte, Wikiwall, RealtimeBoard, Conceptboard and Jamboard are introduced. It is determined that infographics enable the support and implementation of successful formation of students' foreign language communicative competence. It is stated that graphic organizers help conduct brainstorming activities to generate ideas that will be used while writing an essay; actively and creatively solve communicative tasks; master grammatical material; carry out dictionary work; participate in discussions on the topic suggested; analyze texts; quickly assess one's own success in learning a mastered topic, etc. In the article the results of using infographics in the process of learning a foreign language are emphasized, i.e. the development of critical thinking; formation of the desire and ability to learn independently; acquisition of foreign language communicative competence; implementation of general education skills related to perception, processing and exchange of information; improvement of all types of memory (short-term, long-term, figurative, visual); optimization of the learning process; formation of organizational skills, etc.

Key words: *infographics, visualization, graphic organizer, critical and visual thinking, foreign language communicative competence.*

Постановка проблеми. Сьогодні наскрізними в усіх ключових освітніх компетентностях є вміння критично і системно мислити, уміння аналізувати, здобувати необхідні дані з надійних джерел, зважати на протилежні думки та захищати свою позицію, логічно та несуперечливо презентувати інформацію тощо. Саме опанування, розвинення та вдосконалення цих умінь забезпечує всебічний розвиток особистості, здатної до критичного мислення. За таких умов змінюються й погляди на навчання іноземної мови. Так, в умовах упровадження в освітній процес інноваційних підходів опанування іноземної мови першочерговою стає організація продуктивної навчально-пізнавальної діяльності того, кого навчають, таким чином, щоб забезпечити реалізацію його особистісного когнітивного та креативного потенціалу, створити умови для отримання ефективного самостійного досвіду вивчення та використання іноземної мови для розв'язання різних комунікативних задач у процесі самореалізації та саморозвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури засвідчило актуальність досліджень, пов'язаних з питанням застосування інформаційних технологій в освітньому процесі та використанням їхніх можливостей впливу на організаційні форми, методи і результати навчання. Так, сучасні науковці Ващук О. М., Вербівський Д. С., Вовк О. В., Двоєносова Л. В., Дубів А. В., Дякова В. В., Іванов П. В., Корчевський Б. Б., Малик І. М., Нелюбов В. О., Супрун М. В., Черемський Р. А. та ін. досліджують проблему активізації пізнавальної діяльності учнів за умови використання інформаційних технологій; підвищення якості навчання засобами інформаційних технологій; дидактичні умови, стратегії та практики застосування інформаційних технологій у навчанні; використання інфографіки в освітньому процесі для удосконалення професійної компетентності педагога тощо. Зазначимо, що у цьому колі проблемних питань

на велику увагу заслуговує вивчення цифрових інструментів візуалізації інформації та технологій їхнього використання в освітньому процесі.

Метою статті – дослідити дидактичні можливості інфографіки на уроці англійської мови; вивчити можливі форми подачі інформації через візуалізацію мислення під час навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Наукові дослідження свідчать, що велику частину інформації людина сприймає очима, тому вкрай важливо правильно візуалізувати ту інформацію, яку буде передано реципієнту. Саме за реалізацію такого завдання і відповідає інфографіка. В контексті освітнього процесу інфографіку розуміємо як «візуальна комунікація», «спосіб передачі великого обсягу інформації за допомогою простих і зрозумілих візуальних методів», «сучасний метод навчання», «форма інформаційного дизайну», «різновид навчальної творчості, що передбачає поєднання графіки з текстом у найрізноманітніших пропорціях» тощо (Вовк, Черемський, 2017; Інфографіка в освіті – інструмент Нової української школи, 2022). Цікавим є припущення, що «сучасна інфографіка розійшлася світом зі шпальт американської газети “USA Today”», яку було засновано у 1982 року. Саме це видання починає відводити графічному контенту більше місця, аніж текстовому, тим самим, порушуючи усталені норми, які панували у друкованих ЗМІ (Інфографіка в школі – засіб навчання та самоосвіти, 2022). Сьогодні графічна інформація поєднує у собі десятки форм, як прості (графіки, таблиці, схеми, діаграми, карти), так і складні (комікси, карикатури, емблеми, відеографіка, презентації, ілюстрації, різнопропорційні комбінації контенту, що можуть варіативно поєднувати текст, фото, таблиці та ін.) (Інфографіка в школі – засіб навчання та самоосвіти, 2022). Значущість інфографіки доведено через універсальність її використання у різних сферах життя

сучасної людини: бізнес, медіакомунікація, наука та освіта.

Вивчаючи доцільність інфографіки у контексті освіти, підкреслимо її роль як одного з ефективних методичних інструментів, що дозволяє забезпечити інтенсифікацію навчання, активізувати пізнавальну діяльність, сформувані та розвинути критичне і візуальне мислення, є графічний органайзер, який може бути представлений різними форматами. Будь який графічний органайзер є прикладом активних засобів візуалізації, коли відбувається не просто демонстрація ілюстративного матеріалу, а запускається така технологія навчання, де суб'єкт навчального процесу може самостійно здійснювати управління цією інформацією, продукувати ідеї та судження у схематичних образах більшої змістовності, оптимально поєднувати словесно-логічне та візуальне мислення (Житеньова, 2016). Перевагами використання інфографіки визначено так звану «допомогу собі», яка передбачає «● пригадати важливу інформацію ● навести на думку ● структурувати виклад матеріалу ● виділити найголовніше ● стисло візуалізувати інформацію, що закарбована у пам'яті, з досвіду ● узагальнити, підбити підсумки» та так звану «допомогу іншим», де передбачено «● повідомити: – про зміст подій – про пов'язані між собою факти ● ілюструвати: – дії – алгоритми – правила – норми – масштаби процесів ● демонструвати: – статистичні чи порівняльні дані – алгоритмізовані дії на кшталт «якщо результат x — то дія А, якщо y — то дія В» – кореляцію між взаємодотичними даними (як-от положеннями кількох нормативно-правових актів про освіту) – ієрархію та логічні зв'язки між подіями – шлях від загального до конкретного (як в інтелект-картах) ● пояснювати і тлумачити складні та заплутані поняття, процеси, явища акцентувати увагу на: – фактах, а не оціночних судженнях – головному, а не другорядному ● економити час на: – ознайомленні з новою інформацією – розумінні взаємозв'язків між подіями, явищами» (Інфографіка в школі – засіб навчання та самоосвіти, 2022).

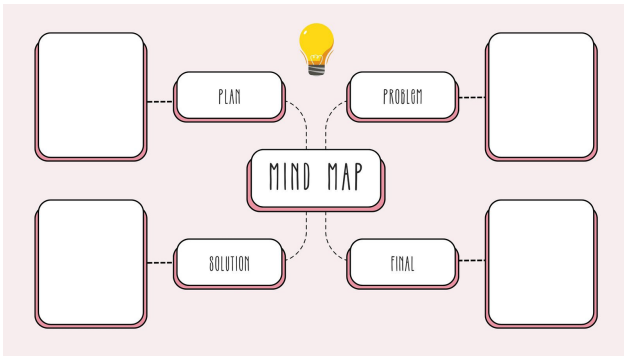
Беззаперечно, що важливість використання інфографіки на уроці англійської мови не підлягає сумніву. Успішне формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності може бути забезпечено завдяки системі вправ, що повинні відповідати таким вимогам: комунікативність; вмотивованість мовленнєвих дій учнів; взаємопов'язаність навчання усіх видів мовленнєвої діяльності; автентичність навчального матеріалу; культурологічна спрямованість; новизна;

раціональне використання опор тощо. Підкреслимо, що саме засоби візуалізації даних – інфографіка – уможливує підтримку та реалізацію цих вимог.

У статті представимо такий інноваційний візуальний ресурс ефективного навчання іноземної мови як *Mind map* (ментальна карта). Сьогодні існує велика кількість визначень та тлумачень, що є ментальна карта. Так, ментальна карта декодується як «інструмент для візуалізації мислення, який використовується для збору інформації, її аналізу, запам'ятовування та генерування нових ідей»; «діаграма зв'язків, карта думок, асоціативна карта або інтелектуальна карта, головною метою якої є зафіксувати хід думок у зрозумілій для людини формі для подальшого використання цих думок у житті»; «ієрархічна діаграма, яка використовується для візуалізації теми або ідей» тощо (Buzan, 2018). Зазначимо, що автором методики використання ментальної карти, яку також можна дефініціювати через таке синонімічне поняття як картографічне мислення, є психолог Т. Б'юзен. Сутність цього методу науковець презентує у своїй авторській роботі «Мапа думок». На думку дослідника, мапа думок це кольорова візуальна діаграма, у центрі якої розміщено слово чи зображення, що визначає тему мапи та виконує функцію центрального поняття; від нього будуються подані у різних кольорах гілки зі словами та піктограмами, які пов'язані з центральним поняттям. Основні гілки можуть мати по декілька тонших пагонів, а ті у свою чергу іще декілька, таким чином, продовжується ефект графічної наступності. Як результат отримуємо розгалужене дерево, яке допомагає детально проаналізувати певний тематичний аспект. Т. Б'юзен підкреслює, що такий вигляд споріднює організовану за вказаними вище принципами візуальну діаграму з розташуванням мережі синапсів та нейронних зв'язків мозку і, саме через це так зване графічне імітаційне моделювання людині легко сприймати й запам'ятовувати інформацію, упорядковувати інформаційний хаос (Buzan, 2018).

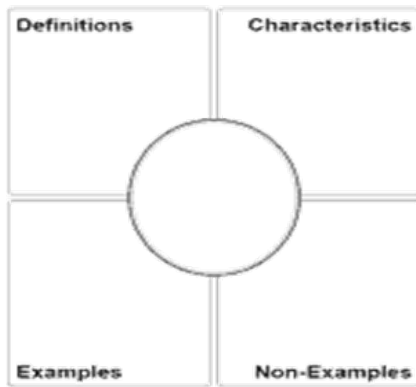
Зазначимо, що для складання ментальних карт учням можуть бути запропоновано такі сервіси як XMind, Canva та Draw.io, функціонал яких дозволяє під час навчання у цікавий та прогресивний спосіб структурувати знання та ідеї, запам'ятовувати нову інформацію, зробити її аналіз та надати оцінку, а також досягнути причинно-наслідкові зв'язки між окремими елементами будь-якої системи. Так, нижче наведемо приклад шаблону, за яким можна будувати ментальну карту на платформі Canva (Template Ideas – Canva).

Звісно, що запропоновані на платформі шаблони можуть бути розширені, видозмінені, більш деталізовані за потребою.

Mind Map Template Online-Canva

Зазначимо, що арсенал інфографіки, який інноваційно та продуктивно може бути використаний для формування в учнів мовних та мовленнєвих компетентностей на уроці іноземної мови, містить велику кількість ресурсів. Так, представимо такий інноваційний візуальний ресурс ефективного навчання іноземної мови, як *Frayer Model*. Дана модель являє собою графічний організатор, який представлено робочим полем, що складається з чотирьох квадратів/прямокутників (Worksheetworks.com).

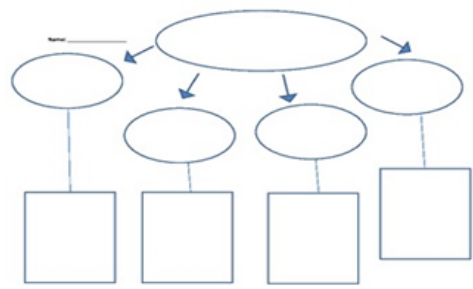

Frayer Model

У центрі робочого поля зафіксовано тему/правило/поняття, тобто матеріал, який має бути вивчений. Саме вивчення відбувається поступово: здобування необхідної інформації за категоріями кожного квадрата/прямокутника («Визначення», «Характерні риси», «Наявність прикладів», «Відсутність прикладів»), її розміщення та презентація. Підкреслимо, що творчий підхід до організації роботи з графічним організатором Frayer Model дає можливість забезпечити умови для результативного розвитку, з одного боку, іншомовної комунікативної компетентності, а з іншого

– критичного мислення. Так, створення запропонованої моделі може бути організоване у формі індивідуальної чи групової роботи; заповнення структурних модулів моделі може відбуватись у форматі дискусії; презентація теми за результатами створення моделі може носити творчий характер; завершальним етапом роботи стає обговорення моделі всіма учасниками заняття.

Ще одним ефективним графічним організатором вважаємо Concept Web. Використання такого інструменту особливо стає в нагоді під час роботи з автентичним художнім текстом. Так, наприклад, можна проаналізувати сюжетно-композиційну організацію твору; поділивши прочитаний матеріал на частини, вивчити образи головних героїв, їхні характери, обставини та події, які визначають їхню поведінку, вчинки й рішення; представити припущення щодо подальшої долі головних героїв тощо (Free Online Graphic Organizer Maker).

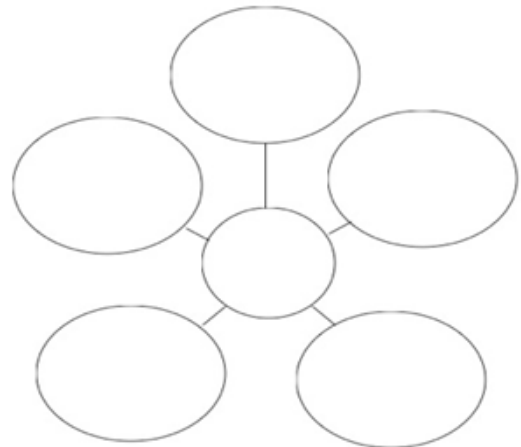
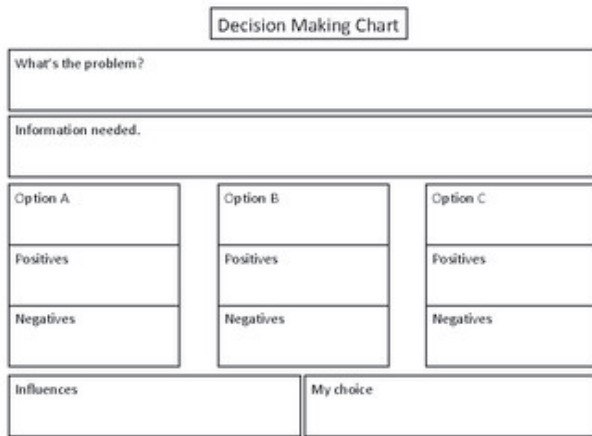
Concept Web

Графічний організатор KWL Chart допомагає провести мозковий штурм для генерування ідей, які будуть використані при написанні есе, активно та творчо розв'язувати комунікативні задачі, оперативно оцінити власний успіх у навчанні за опанованою темою (Free Online Graphic Organizer Maker).

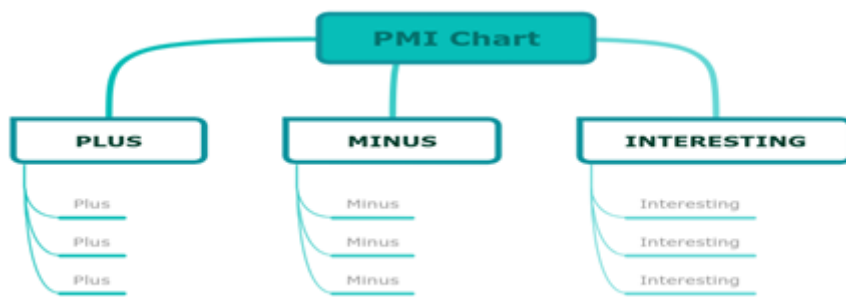

KWL Chart

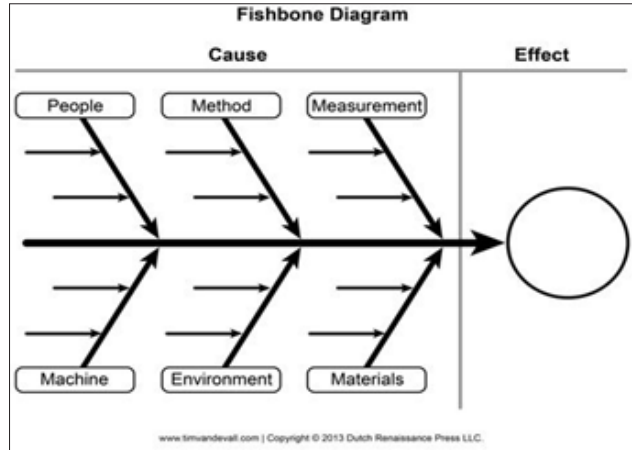
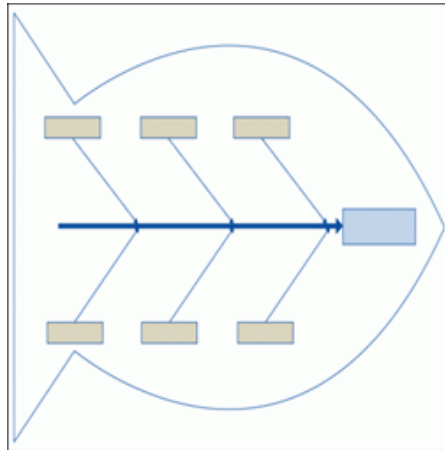
Одним з найбільш інформативних сайтів, який пропонує різноманітні формати інноваційних ресурсів візуалізації навчання, є Worksheetworks.com: Clock Diagram, T-Chart, Y-Chart, Venn Diagram, KWHL Chart, Decision-Making Chart,

Star Diagram Decision-Making Chart

PMI Chart

Fishbone Diagrams

Fishbone Diagram, Compare and Contrast Matrix, PMI Chart тощо (Free Online Graphic Organizer Maker; Worksheetworks.com).

Зазвичай представлені графічні інструменти являють собою форму з порожніми місцями для заповнення навчальною інформацією та власними ідеями студентів, пов'язаними певним чином.

На велику увагу також заслуговують такі технології візуалізації в освітньому процесі як *PicCollage* (програма використовується для створення колажів), *Powtoon* (програмне забезпечення

для створення анімованого відео та презентацій), *Explain Everything* (за допомогою цієї програми можливо створювати відеоролики та інтерактивні презентації), *Canva* (зручний додаток для створення презентацій, плакатів, колажів тощо), інтерактивні дошки (*Drawonte* для малювання, *Wikiwall* для створення плакатів, *RealtimeBoard* для спільної роботи, *Conceptboard* для нотаток, *Jamboard* сервіс від Google, покликаний допомагати шукати креативні рішення). Використання зазначених ресурсів дозволяє стверджувати, що інфографіка

є сучасним методом навчання; ефективним засобом передачі великого обсягу інформації за допомогою простих і зрозумілих візуальних методів; формою інформаційного дизайну; різновидом навчальної творчості, що передбачає поєднання графіки з текстом у найрізноманітніших пропозиціях (Інфографіка в школі – засіб навчання та самоосвіти, 2022).

Висновки. Підкреслимо, що інформація, яку представлено вище, підтверджує дидактичні можливості використання ресурсів інфографіки в освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти для розвитку та формування випускника Нової української школи, творчої особистості, з великим потенціалом саморозвитку та

самореалізації, з розвиненими навчально-пізнавальними, інформаційно-комунікаційними та проєктно-технологічними компетентностями. Проведене дослідження дозволило встановити результатами використання інфографіки в процесі навчання іноземної мови: розвиток критичного мислення; формування бажання та здатності самостійно вчитися; опанування іншомовної комунікативної компетентності; реалізацію загальнонавчальних умінь, пов'язаних зі сприйняттям, переробкою та обміном інформацією; покращення всіх видів пам'яті (короткочасної, довготривалої, образної, зорової); оптимізацію процесу навчання; формування організаційних умінь тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вовк О. В., Черемський Р. А. Інфографіка як ефективний засіб навчання. URL: https://www.researchgate.net/publication/323731561_Infografika_ak_efektivnij_zasib_navcanna
2. Житеньова Н. В. Технології візуалізації в сучасних освітніх трендах. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15191/1/Zhytienova_E_Ser.pdf
3. Інфографіка в школі – засіб навчання та самоосвіти. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/1303-qqq-17-m5-22-05-2020-suchasniy-zasb-samoosviti-ta-navchannya-nfografka>
4. Buzan T. Mind Map Mastery. URL: <https://eu2.contabostorage.com/>
5. Free Online Graphic Organizer Maker. URL: <https://www.canva.com/graphs/graphic-organizers/>
6. Template Ideas – Canva. URL: <https://www.canva.com>
7. Worksheetworks.com. URL: <https://www.worksheetworks.com>

REFERENCES

1. Vovk O. V., Cheremskiy R. A. Infografika yak efektyvnyi zasib navchannia [Infographics as an effective teaching tool]. URL: https://www.researchgate.net/publication/323731561_Infografika_ak_efektivnij_zasib_navcanna [in Ukrainian].
2. Zhytienova N. V. Tekhnolohii vizualizatsii v suchasnykh osvitnikh trendakh [Visualization technologies in modern educational trends]. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15191/1/Zhytienova_E_Ser.pdf [in Ukrainian].
3. Infografika v shkoli – zasib navchannia ta samoosvity [Infographics at school as a tool of learning and self-education] [in Ukrainian].
4. Buzan T. Mind Map Mastery. URL: <https://eu2.contabostorage.com/>
5. Free Online Graphic Organizer Maker. URL: <https://www.canva.com/graphs/graphic-organizers/>
6. Template Ideas – Canva. URL: <https://www.canva.com>
7. Worksheetworks.com. URL: <https://www.worksheetworks.com>